

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.20.498/2015/2.szám

A Kúria dr. Mazúr Mária ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Újvári Zsolt ügyvéd által képviselt alperes ellen öröklésből kiesés megállapítása és egyebek iránt a Budapest Környéki Törvényszéken 11.P.24.352/2009. számon folyamatban volt perében a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.22.305/2012/3. számú jogerős - kiegészített - részítélete ellen a felperes által 64. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson kívül meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t :

A Kúria a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.22.305/2012/3. számú kiegészített részíteletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 100.000 (Százezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak felhívásra 120.000 (Százhuszezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen a részítelet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.21.229/2010/4. számú hatályon kívül helyező végzése folytán megismételt eljárás során hozott kijavított részíteletével az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a 2009. július 19. napján elhunyt örökhagyó utáni öröklésből az örökhagyó házastársa, az alperes kiesett.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes az örökhagyó előző házasságából származó gyermeke. Az alperes és az örökhagyó, aki a felperes édesanyja, 1986-ban kötöttek házasságot. Az általuk megvásárolt ingatlan egymás közt egyenlő arányú tulajdonuk volt. A vételt követően a tetőteret beépítették, ahol egy 55 m² alapterületű, különálló lakást alakítottak ki, amelyet a felperes, míg a földszinti lakást az alperes és az örökhagyó használtak. A felperes a 2009. február 10-én az alperes és a közte létrejött megállapodás szerint ráépítés

jogcímén - a tetőtérben kialakított különálló lakáson - megszerezte az ingatlan 1/3 tulajdonjogát, amelyre tekintettel az örökhagyó és az alperes tulajdoni hányada személyenként 1/3 részre csökkent. A felek az osztatlan közös tulajdonukban álló ingatlant a kialakult használati rend szerint használták.

A felperes mint eltartó 2009. április 28-án kötött tartási szerződést az örökhagyóval, amelyben az örökhagyó tartás fejében az ingatlanon fennálló 1/3 tulajdoni illetőségét holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten a felperesre átruházta.

Az örökhagyó 2009. május 20-án keresetlevelet terjesztett elő, amelyben kérte az alperessel kötött házassága felbontását. A keresetlevélben foglaltak szerint az életközösséget 2009. január végén megszakították, azóta egy lakásban, de különváltan élnek. Az örökhagyó 2009. július 19-én elhunyt, ezért a bíróság a házasság felbontása iránti pert megszüntette.

A felperes módosított keresetében a perbeli ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetését, valamint annak megállapítását kérte, hogy az alperes az örökhagyó után az öröklésből a Ptk. 601.§ (1) bekezdése szerint kiesett.

Az alperes a másodlagos kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint az örökhagyót 2009. január végéig ápolta, gondozta, ekkor a felperes az örökhagyót felköltöztette az emeleti lakrészbe.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az alperes és az örökhagyó házassága 2008-ban megromlott. Az örökhagyó ekkor már több éve daganatos megbetegedésben szenvedett, segítségre, ápolásra, gondozásra szorult. Az alperes és az örökhagyó egymás terhére birtoksértő magatartásokat követtek el a közös tulajdonú ingatlanban. Az örökhagyó egyes közös használatú helyiségeket lezárt, majd ezt követően az alperes is. Ennek kapcsán az örökhagyó által indított birtokvédelmi eljárás során a Város Jegyzője a 2009. június 8-án meghozott 2895/2009. számú határozatában kötelezte az alperest, hogy az eredeti állapotot 3 napon belül állítsa helyre, és a közös helyiségekbe való bejutást biztosítsa az örökhagyó részére. Az örökhagyó 2009 júniusában büntetőfeljelentést tett az alperes ellen könnyű testi sértés vétsége miatt.

Az elsőfokú bíróság kijavított részítéletének indokolásában kifejtettek szerint az adott esetben a Ptk. 601.§ (1) bekezdése értelmében a házastárs törvényes öröklésből való kiesése megállapításának két együttes konjunktív feltétele - a hagyaték megnyíltakor a felek között az életközösség nem állt fenn, és nyilvánvalóan annak visszaállítására sem volt kilátás - az öröklés megnyíltakor fennállt, ezért az alperes az öröklésből kiesett.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság - kiegészített - részítéletével az elsőfokú bíróság kijavított részítéletét megváltoztatta, és az alperes öröklésből való kiesésének megállapítására irányuló keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást megalapozatlannak, az erre alapított érdemi döntését és annak indokolását tévesnek tekintette. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság döntését kizárólag az örökhagyó birtokvédelmi kérelmére, a házasság felbontására irányuló kereset, valamint az alperes ellen könnyű testi sértés miatt előterjesztett magánindítványára alapította. Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat a terjedelmes bizonyítás ellenére tévesen értékelte, a megismételt eljárás adatait figyelmen kívül hagyta. Iratellenesnek találta az elsőfokú bíróság megállapítását, miszerint a kihallgatott tanúk vallomása nagyrészt közvetett módon, a felektől származó információon alapult. Ezzel szemben rámutatott, hogy a tanúk többsége a házastársak szomszédja vagy barátja volt, akik közvetlen tapasztalatuk alapján tettek vallomást. Tanú 1, valamint tanú 2 tanúk vallomása a másodfokú bíróság álláspontja szerint bizonyítékként nem értékelhető, mert az általuk előadottak ellentétben álltak más, közvetlen tapasztalatokkal rendelkező tanúk vallomásával, T. I.-né kizárólag az örökhagyótól való értesülése alapján nyilatkozott az örökhagyó emeletre költözésének okáról, ami ellentétben áll az örökhagyó birtokvédelmi eljárásban tett írásbeli nyilatkozatával is.

Hangsúlyozta, hogy az alperes tagadására tekintettel a felperest terhelte annak hitelt érdemlő bizonyítása, hogy az öröklésből való kiesésének a Ptk. 601.§ (1) bekezdése szerinti feltételei fennállnak [Pp. 164.§ (1) bekezdés]. Megítélése szerint az elsőfokú bíróság alaptalanul jutott arra a következtetésre, hogy az életközösség megromlása, a házastársak közötti vita, konfliktus esetén az életközösség megszűntnek tekinthető. Kiemelte, hogy az örökhagyó 2009. március 12-ei (12/F. sorszám alatt az iratokhoz csatolt) birtokvédelmi kérelmében személyesen adta elő, hogy „2009. január 23-én lánya kérlelésének engedve döntött úgy, hogy ameddig a hidegek el nem múlnak lányánál fog aludni, 2009. február 20-án reggel amikor értesült lányától az alperes birtoksértő magatartásáról, kérte csillapodjon le, elmondta neki, hogy már megbeszélték, nem azért ment fel az emeletre, hogy elváljon, hanem, hogy egy kicsit erőt gyűjtsön.” Mindezekből szerinte az elsőfokú bíróság tévesen vonta le azt a következtetést, hogy a felek között az életközösség megszakadt. A másodfokú bíróság azzal érvelt, hogy bár a kölcsönös birtoksértések kétségekívül konfliktusra utalnak, az azonban, hogy ezek az életközösség megszakadását igazolják, cáfolja az örökhagyó 2009. március 12-ei írásbeli nyilatkozata. A másodfokú bíróság által kifejtettek szerint valótlán a házasság felbontására irányuló perben benyújtott keresetlevélben az örökhagyónak az az

állítás, miszerint az alperessel az életközösséget 2009 januárjában megszakították. Erre tekintettel - megítélése szerint - az elsőfokú bíróság alaptalanul és okszerűtlenül következtetett arra, hogy az örökhagyó a maga részéről az életközösséget véglegesen megszakítottnak tekintette.

Az életközösség hiánya mellett a házastárs öröklésből való kiesése másik feltételének objektív fennállását is megalapozatlan következtetésnek tartotta.

A jogerős határozat ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság - kijavított - részítéletének helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével tévesen, iratellenesen állapította meg a tényállást, és abból téves jogi következtetésre jutott annak kimondásakor, hogy a házastárs öröklésből való kiesésének a Ptk. 601.§ (1) bekezdésében foglalt együttes feltételei nem állnak fenn. Ehhez képest az elsőfokú bíróságnak döntését tekintette helytállónak, mert szerinte az a bizonyítékok okszerű mérlegelésén alapul.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme az elsőfokú bíróság határozatának helybenhagyására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A felülvizsgálati kérelmet a Pp. 270.§ (2) bekezdésének és a 275.§ (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az anyagi jogszabálysértés vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés alapozhatja meg.

A felperes felülvizsgálati kérelmében lényegében a bizonyítékok mérlegelését támadta [Pp. 206.§ (1) bekezdés]; a bizonyítékok felülmérlegelését és a tényállításának megfelelő ítéleti tényállás megállapítását kérte.

A jogerős határozatban foglalt tényállás megállapítása akkor lehet az ügy érdemi elbírálására kihatóan jogszabálysértő, ha a Pp. 163.§ (1) bekezdésében foglaltak megszegésével a jogvita elbírálásának alapjául szolgáló tények felderítésére azért nem került sor, mert a bíróság a bizonyításra kötelezett fél számára bizonyítási indítványa előterjesztését nem tette lehetővé: a bizonyítatlanság következményeit a Pp. 3.§ (3) bekezdését megsértve a bizonyításra kötelezett fél ellenfelének terhére értékelte, vagy a felvett bizonyítás eredményére alapítottan a Pp. 206.§ (1) bekezdésében foglaltakat megszegve és a logika szabályait megsértve állapított meg tényeket.

A Kúriának a Pp. 275.§ (1) bekezdésében foglaltak értelmében nincs jogi lehetősége a bizonyítékok felülmérlegelésére. Az pedig, hogy a

megállapított tényállás egyes bizonyítékokkal ellentétes, de nem ellentétes az bizonyítékok összességével, a felülvizsgálati kérelem teljesítését nem alapozza meg. A bizonyítékok értékelése ugyanis nem a fél, hanem a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az adott esetben a tényállás nem tekinthető feltáratatlannak, ezért az eljárás megismétlésére ok és szükség sincsen.

A másodfokú bíróság reformatórius jogkörében eljárva jogosult volt a bizonyítékok felülmérlegelésére, és azok okszerű mérlegelésével eltérő ítéleti tényálláson alapuló eltérő ítéleti döntés meghozatalára.

A Kúria mindenben egyetért a másodfokú bíróság által kifejtett jogi érveléssel, azt megismételni nem kívánja, ezért az általa hozott részítélet helyes indokaira a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 254.§ (3) bekezdése alapján csupán visszautal. A felülvizsgálati kérelemben felhozott indokok alapján pedig a következőkre mutat rá:

Az elsőfokú bíróság a széleskörű bizonyítási eljárást követően az egyes tényállási elemeket nem a bizonyítékok okszerű mérlegelésének eredményeként állapította meg, a másodfokú bíróság azonban mérlegelési jogkörében eljárva helytállón alkalmazta a Ptk. - 1959. évi IV. tv. - 601.§ (1) bekezdésében foglaltakat.

A házastárs kieséséhez két feltétel együttes fennállását kívánja meg a törvény: az életközösség hiányát és azt, hogy az életközösség visszaállítására - „nyilvánvalóan” - ne legyen kilátás. Mindkét feltételnek az öröklés megnyílása, az örökhagyó halála időpontjában kell fennállnia.

A házassági életközösség rendszerinti elemei a bensőséges érzelmi viszony, a gazdasági közösség és az együttlakás. Ha mindez hiányzik, nincs életközösség a házastársak között és ez a tényleges állapot az első feltételt megvalósítja.

Az életközösség hiánya objektív feltétel, ebből következően bármilyen rossz volt a felek házassága, ha az életközösség fennállt közöttük, a házastárs az öröklésből nem esik ki.

Helytállón mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy az nem jelenti az életközösség megszakadását, ha az életközösség valamennyi eleme nem valósul meg. Ilyen esetben ha az életközösség többi eleme fennáll a házastársak között, az életközösség hiánya nem állapítható meg.

Az adott esetben a másodfokú bíróság a bizonyítatlanság jogkövetkezményeit helytállón terhelte a felperesre, aki az eljárás során nem bizonyította kétségbevonhatatlanul, hogy az örökhagyó és az alperes között az életközösség a hagyaték

megnyíltakor nem állt fenn.

Ezt az állítását a könnyű testi sértés miatt tett feljelentés, a birtokvédelmi eljárás iratai, valamint a házasság felbontása iránti keresetlevél benyújtása nem alapozza meg. A széleskörű bizonyítási eljárás keretén belül kihallgatott tanúk vallomásai a felperes állítását nem támasztották alá, figyelemmel arra, hogy az életközösség fennállásának objektív hiánya nem állapítható meg az adott esetben az örökhagyó halálának időpontjában, így a második feltétel vizsgálata szükségtelen volt.

A házastárs kiesését az adott körülmények között nem lehetett megállapítani, az életközösség hiánya mint objektív feltétel bizonyítottsága hiányában.

A Kúria az előzőekben kifejtettekre alapítottna a Pp. 274.§ (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával a másodfokú bíróság jogerős kiegészített részítéletét - a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértés hiányában - a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért köteles megfizetni az alperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségét a Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése szerint. A felperes az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt - a haszonélvezeti jog értékére mint illetékalapra figyelemmel számított - felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján köteles az államnak felhívásra megfizetni.

Budapest, 2015. július 1.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró